

Õiguskantsler

Teie 08.10.2025 nr

Meie 30.03.2026 nr 6-4/252309/2602673

Lastehoiu ja lasteaia kohatasu Saue vallas

Lugupeetud avaldaja

Küsisite õiguskantslerilt, kas olukord, kus alla kolmeaastaste laste vanemad peavad maksma kaks korda suuremat lasteaia kohatasu kui üle kolmeaastaste laste vanemad, on kooskõlas seaduse ja võrdse kohtlemise põhimõttega. Tõite näite, et kolmeaastased lapsed (hoiurühma lapsed) võivad käia vanemate lastega (lasteaiarühma lapsed) ühes rühmas ehk liitrühmas.

Mõistame, et selline olukord põhjustab lapsevanematele meelehärmi.

Saue Vallavolikogu on oma [määrusega](#) kehtestanud lastehoiu ja lasteaia kohatasu, mille suurus vastab seadusega lubatule: kohatasu moodustab 20 protsenti töötasu alammäärast kuus.

Samas on volikogu otsustanud teha Saue valla elanikele mitmesuguseid kohatasu soodustusi. Muu hulgas on ette nähtud soodustus kolme- kuni kaheksa-aastastele lastele, kelle mõlemad vanemad on Saue valla elanikud 1. jaanuari seisuga.

Selle soodustuse kehtestamisega kaasnevat erinevat kohtlemist laste vanuse alusel ei saa pidada põhiseadusvastaseks. Kohatasu soodustusega soovitakse toetada kolme- kuni kaheksa-aastaste laste lasteaias käimist, et nad oleksid kooliminekuks paremini valmis. See eesmärk ei ole ilmselgelt asjakohatu. Järelikult ei ole erinev kohtlemine meelevaldne ega põhiseaduse mõttes keelatud.

Kohatasu suuruse ja soodustuste kehtestamine on olnud volikogu poliitiline valik. Volikogu saab oma otsuseid ka muuta. Aastateks 2025–2029 koostatud [Saue valla koalitsioonilepingus](#) ongi kirjas lubadus muuta kohatasude süsteemi selliselt, et soodustus ei sõltuks lapse vanusest. Õiguskantslerile saadetud kirjas märkis vald, et määruse muutmist plaanitakse arutada 2026. aasta esimesel poolaastal.

Õiguskantsler ei saa öelda, kas koalitsioonilepingus olevad lubadused ellu viiakse. Poliitiliste lubaduste täitmist saavad jälgida valla elanikud ja anda sellele hinnangu kohaliku omavalitsuse volikogu valimistel.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Kohatasu soodustused Saue vallas

1. Saue vald on kehtestanud lastehoiu ja lasteaia kohatasu suuruseks ühe lapse kohta 20 protsenti töötasu alammäärast (Saue Vallavolikogu 21.12.2017 määrusega nr 32 „[Saue valla munitsipaallasteaias või -hoius vanema poolt kaetava osa määr ja selle tasumise kord](#)“ § 2).
2. Lisaks on Saue vald ette näinud kohatasu soodustused, mis annavad osale peredest võimaluse maksta väiksemat kohatasu.
3. Saue vald on kohatasu soodustuste saamisele seadnud mitu tingimust (vt määruse § 4):
 - a) lapse ja mõlema vanema (üksikvanema) elukoht asub rahvastikuregistri andmete kohaselt Saue vallas;
 - b) lapse ja mõlema vanema (üksikvanema) elukoht on Saue vallas kohatasu maksmise kohustuse tekkimise aasta 1. jaanuari seisuga;
 - c) laps on jooksva õppeaasta 30. septembriks (kaasa arvatud) vähemalt kolmeaastane;
 - d) lasteaias või -hoius käib pere üks 3–8-aastane laps;
 - e) lasteaias või -hoius käivad üheaegselt pere kaks 3–8-aastast last;
 - f) peres on kolm või enam alaealist last, kellel on ühised mõlemad vanemad või kes on kõik registreeritud samale aadressile Saue valla elanikena, kusjuures pere üks või mitu last käivad lasteaias või -hoius.
4. Kohatasu soodustuse saamiseks peab olema täidetud kolm esimest tingimust. Soodustuse suurus (50 või 75 protsenti kohatasust või kohatasust vabastamine) sõltub sellest, kas pere vastab neljandale, viiendale ja kuuendale tingimusele.

Õiguslik alus kohatasu soodustuse kehtestamiseks

5. Riigikogu tagab lastehoiu- ja lasteaiaakoha rahalise kättesaadavuse peredele seeläbi, et on piiranud tasu suurust, mida vallad ja linnad saavad koha eest lasteaias või lastehoius küsida ([alusharidusseaduse \(AHS\) § 46 lg 3](#), vt ka [seletuskiri](#), lk 86). Selleks ülempiiriks on praegu 20 protsenti miinimumpalgast ühe lapse kohta kuus ([kuni 31. märtsini 2026](#) seega 177,20 eurot).
6. Lisaks lubab seadus valdadel ja linnadel kohatasu suurust diferentseerida (AHS § 46 lg 4). Seadus ei näe ette, millisel eesmärgil võib erinevas suuruses kohatasu kehtestada. Riigikogu on alusharidusseadust kehtestades jätnud võimalike põhjuste loetelu avatuks („sõltuvalt laste arvust perekonnas, sotsiaalmajanduslikust taustast või muudest asjaoludest“).
7. Valla- ja linnavolikogudel on õigus kaaluda, kas üldse kohatasu suurust diferentseerida ning mis eesmärkidel ja suuruses seda teha. Kui volikogu kohatasu diferentseerib, on see tema poliitiline valik.
8. Lisaks on kohalikel omavalitsustel õigus otsustada, kas ja milliseid toetusi – sealhulgas soodustusena – oma valla või linna elanikele vabatahtlikult maksta (Eesti Vabariigi põhiseaduse, PS, § 154 lg 1, [kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse \(KOKS\) § 22 lg 1 p 5](#)). See on volikogu poliitiline otsus, kas üldse, mis eesmärgil ja kui suurt soodustust oma elanikele teha.
9. Mõlemal juhul – nii kohatasu diferentseerides kui ka vabatahtlikult soodustusi kehtestades – peab omavalitsus silmas pidama ka võrdse kohtlemise põhimõtet (Eesti Vabariigi põhiseaduse § 12). Kui akti andjal on konkreetse küsimuse üle otsustamiseks avar kaalumisruum – nagu on praegu volikogul –, on erinev kohtlemine meelevaldne ehk lubamatu siis, kui see on

ilmselt asjakohatu. Muul juhul pole erinev kohtlemine põhiseaduse mõttes keelatud (vt Riigikohtu 08.03.2011 otsus, [3-4-1-11-10](#), p 62; 29.05.2015 otsus, [3-4-1-1-15](#), p 57).

Lapse vanuse alusel tehtud soodustus

10. Saue vald on seadnud üheks kohatasu soodustuse saamise tingimuseks lapse vanuse. Sellega soovib vald motiveerida 3–8-aastaste laste vanemaid panema oma last lasteasutusse ja tagada seeläbi nende parem valmisolek kooliks. Vald on seda selgitanud nii õiguskantslerile (15.01.2026 [kiri](#); 06.01.2021 [kiri](#)) kui ka halduskohtule (Tallinna Halduskohtu 03.05.2024 otsus asjas nr [3-23-2854](#)).

11. Saue vald pole esitanud õiguskantslerile andmeid, miks sellist eesmärki on vaja seada (nt kui suur on probleem, et Saue vallas elavad pered ei pane üle kolmeaastaseid lapsi lasteasutusse). Siiski ei saa öelda, et seatud eesmärk on seetõttu ilmselt asjakohatu, sest eesmärke võib seada ka tulevikku vaatavalt. On veel omavalitsusi, kes soovivad rahalise soodustusega motiveerida peresid panema oma peatselt kooli minevaid lapsi lasteaeda (vt õiguskantsleri [seisukohta](#) Jõgeva valla kohatasu soodustuse kohta).

12. Alusharidusseaduse kohaselt on lasteaia eesmärk kolme- kuni seitsmeaastaste laste puhul toetada selliste teadmiste, oskuste ja hoiakute kujunemist, mis loovad eeldused põhihariduse omandamiseks (AHS § 3 lg 2, vt ka [alushariduse riiklikust õppekavas](#) kuue- ja seitsmeaastaste eeldatavaid arengutulemusi). Kui vanem kui kolmeaastane laps käib lastehoius, on ka seal eesmärk toetada perekonda eelduste loomisel põhihariduse omandamiseks (AHS § 3 lg 1). Seevastu nooremate kui kolmeaastaste laste puhul sellist eesmärki seatud ei ole. Need põhimõtted kehtivad ka lasteaia liitühmas, kus on koos alla kolmeaastased lastehoiurühma lapsed ja kolme- kuni seitsmeaastased lasteaiarühma lapsed (AHS § 10 lg 3).

13. Seetõttu võib öelda, et Saue Vallavolikogu määrusest tulenev eri vanusegruppide erinev kohtlemine kohatasu soodustuse kehtestamisel ei ole meelevaldne ega põhiseadusega keelatud.

14. Võib siiski arvata, et üle ja alla kolmeaastaste lastega perede erineva kohtlemise tegelik põhjus Saue vallas on see, et alla kolmeaastastele laste hoiu korraldamine on soovitud jätta suuresti lapsevanema endi õlule. Seda on võimalik järeldada nii Saue Vallavolikogu määruse muutmise [seletuskirjast](#), Saue valla vastusest õiguskantslerile (vt Saue valla 06.01.2021 [kiri](#), p-d 2, 4 ja 5) ja hiljuti jõustunud Riigikohtu otsusest (kohtuasi nr [3-22-1807](#)), mis puudutas lasteaiakoha andmist alla kolmeaastasele lapsele Saue vallas. Selles asjas tegid kohtud kindlaks, et lasteaiakohtade nappuse tõttu suunas Saue vald teadlikult lapsevanemaid panema oma poolelise- kuni kolmeaastaseid lapsi eralastehoidu või koju jätma (otsuse p 21, vt ka p-d 15 ja 16).

Lapse vanust kontrollitakse 30. septembril

15. Juhtisite veel tähelepanu sellele, et vald kontrollib lapse kolmeaastaseks saamist 30. septembri seisuga, mistõttu peavad vanemad, kelle laps saab kolmeaastaseks pärast 30. septembrit, maksma kogu õppeaasta jooksul kõrgemat kohatasu.

16. Kohatasu soodustuse sidumine lapse vanusega 30. septembril, mitte mõnel muul kuupäeval, võib olla seotud lapse õppimiskohustuse (varem koolikohustuse) tekkimisega. Õppimiskohustuslik on laps, kes on saanud enne käimasoleva aasta 1. oktoobrit seitsmeaastaseks ([Eesti Vabariigi haridusseaduse § 10¹ lg 2](#)).

17. Need lapsed, kes on saanud 30. septembriks (kaasa arvatud) kolmeaastaseks, alustavad kooliteed tavaliselt aasta varem kui need lapsed, kes saavad kolmeaastaseks pärast 30. septembrit. Sel viisil saavad vanemad kasutada lasteaia kohatasu soodustust võrdse aja eest ehk neli aastat enne lapse kooliminekut. Seega, kuigi võib tunduda, et pärast 30. septembrit kolmeaastaseks saanud lapsi koheldakse ebaõiglaselt võrreldes enne 30. septembrit kolmeaastaseks saanud lastega, ei ole tegu ebavõrdse kohtlemisega.

18. Seega ei saa meelevaldseks pidada ka tingimust, et kohatasu soodustuse saamiseks kontrollitakse lapse vanust 30. septembri seisuga.

19. Samu argumente arvestades ei pidanud ka halduskohus põhiseadusvastaseks soodustuse sidumist lapse vanusega 30. septembril (vt Tallinna Halduskohtu otsus asjas nr [3-23-2854](#), p 15).

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks: Saue Vallavalitsus ja -volikogu